पौष,२०७४

संस्थागत विद्यालय शिक्षक तालिम पाठ्यक्रम

माध्यमिक तह

नेपाल सरकार

शिक्षा मन्त्रालय

शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र

सानोठिमी, भक्तपुर

विषयसूची

क्र. स.	विषयबस्तु	पृष्ठ सङ्ख्या
१	परिचय	१
२	तालिमको सक्षमता	१
३	तालिमको विषयवस्तु	१
४	तालिम कार्यान्वयन कार्यविधि	२
५	तालिम मूल्याङ्कन	४
६	कार्ययोजना तथा प्रतिबद्धता	४

१. परिचय

शिक्षक पेशागत विकास एक निरन्तर प्रक्रिया हो । गतिशिल समय अनुरुप शिक्षण सिकाइमा आइरहेका शिक्षण विधि, नवीनतम प्रविधि, उपागम एवम् तरिकाहरु अनुरुप शिक्षण गर्ने दायित्व शिक्षकको हो । त्यसका लागि शिक्षकको निरन्तर पेशागत विकास आवश्यक हुन्छ । यसै कुरालाई मध्यनजर गरी शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रले शिक्षकको पेसागत विकास कार्यक्रमका लागि शिक्षक तालिम अर्न्तगत प्रमाणीकरण, पुर्नताजगी र स्थानीय आवश्यकतामा आधारित मोड्युलर तालिमको व्यवस्था गरेको छ ।

शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रले शिक्षक पेशागत विकास कार्यक्रममा संस्थागत विद्यालयका शिक्षकहरुका लागि समेत समेट्ने नीति अवलम्वन गरे अनुरुप संस्थागत विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरुको पेशागत विकासका लागि यो तालिम पाठ्यक्रमको विकास गरिएको छ । संस्थागत विद्यालयकासँग सम्बद्ध संघसंस्थाहरूको सहकार्यमा शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रले विकास गरेको यस पाठ्यक्रमले माध्यमिक तहको विद्यालय पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा शिक्षक निर्देशिका, सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया, सूचना तथा संचार प्रविधिमा आधारित शिक्षण सहजीकरण, सिकाइ योजना तथा यसको व्यबहारिक प्रयोग, विद्यार्थी मूल्याङ्कन र निरन्तर पेसागत विकास जस्ता विषयवस्तु समावेश गरिएको छ ।

२. तालिमको सक्षमता

संस्थागत विद्यालयका माध्यमिक तहमा अध्यापनरत शिक्षकहरूको पेसागत क्षमता विकासमा सहयोग पुर्‍याउने उद्देश्यले यस पाठ्यक्रमको विकास गरिएको हो । यस तालिम पश्चात सहभागी शिक्षकहरुमा निम्न सक्षमताहरु विकास हुने अपेक्षा गरिएको छ :

- पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा अन्य सन्दर्भ सामग्री शिक्षक निर्देशिकाबिच अन्तर्सम्बन्ध पहिचान
- सिकारुमैत्री वातावरण निर्माण गरी शिक्षण सिकाइ सञ्चालन
- शिक्षण सिकाइमा सान्दर्भिक सूचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोग
- व्यवहारिक शैक्षणिक योजना निर्माण र प्रयोग
- उपयुक्त मूल्यांकन प्रक्रिया अवलम्बन गरी सिकाइ प्रवर्धन
- निरन्तर पेसागत क्षमता विकास गर्ने तरिकाको अवलम्बन

३. तालिमका विषयवस्तु

o; tflndsf nflu tf]lsPsf d'Vo ljifoj:t'x¿ b]xfoadf]lhd /x]sf 5g\ M

j|m;	ljifoIf]q	ljifoa:t'sf] lj:t[tLs/0f	ef/ ÷;q
!	Kff7\oqmd, kf7\ok':ts / lzIfs lgb]{lzsf	• kf7\oj|mdsf] ljZn]if0f ✓ ljz]iftf ✓ ;Ifdtf ✓ If]q / qmd ✓ lzIf0f ljlw / d"Nofङ\sg ljlw • kf7\oj|md, kf7\ok':ts / lzIfs lgb]{lzsfsf]	@ ;];g

<table>
<tr><td></td><td></td><td>cGt/;DaGw / lzlf0f l;sfOdf k|of]u
• kf7\oj|md / cGo ;fGble{s ;Gbe{ ;fdu|Lsf] 5gf}6 tyf pkof]u</td><td></td></tr>
<tr><td>@</td><td>l;sfO{ ;xhLs/0f</td><td>• kf7\oj|mdn] tf]s]sf lzlf0f k|lj|mof tyf ljlw / ltgLx¿sf] lzlf0f l;sfOdf k|of]u
• lzlf0fdf k|of]u x'g] j}slNks ljlwx?sf] k|of]u
✓ kl/of]hgfdf cfwfl/t l;sfO (Project based learning)
✓ lqmofTds cg';Gwfgdf cfwfl/t (Action resaearch based) lzlf0f l;sfO
✓ ;xof]ufTds l;sfO (Cooperative learning)
✓ ;dfnf]rgfTds lrGtg (Critical thinking)df lzlf0f l;sfO
✓ lzlf0fdf /}yfg] 1fg (Indigenous knowledge_ sf] pkof]u</td><td># ;];g</td></tr>
<tr><td>#</td><td>l;sfOdf ;"rgf k|ljlwsf] k|of]u</td><td>• ljifo lzlf0fdf ;"rgf tyf ;+rf/ k|ljlwsf] k|of]u
• Internet, Google search, You Tube, social media, Khan Academy
• Web 2.0 tools
• lzlf0f l;sfOdf PK; / kfj/ kf]OG6 sf] k|of]u</td><td># ;];g</td></tr>
<tr><td>$</td><td>z}lfl0fs of]hgf</td><td>• kl/dflh{t An'D; 6]S;f]gf]dL cg';f/ Joaxfl/s kf7of]hgf lgdf{0f / b}lgs lzlf0fdf k|of]u</td><td>@ ;];g</td></tr>
<tr><td>%</td><td>ljb\ofyL{ d"Nofª\sg</td><td>• d"Nofª\sgsf] cjwf/0ff / lsl;d
• clf/f+sg k4lt
• ljlzi6Ls/0f tflnsfsf] cWoog / ljZn]if0f
• ljlzi6Ls/0f tflnsfcg';f/sf] k|Zg kq / pTt/ s'l~hsf ljsf;sf] cEof;</td><td>@ ;];g</td></tr>
<tr><td>^</td><td>lg/Gt/ k]zfut ljsf;</td><td>• lg/Gt/ k]zfut ljsf; kl/ro / dxTj
• lg/Gt/ k]zfut ljsf;sf /0flgtLx?
• !) -@)-&) l;sfO k4lt</td><td>! ;];g</td></tr>
<tr><td>&</td><td>ljljw</td><td>• sfo{qmd cled'lvs/0f
• ;xefuLsf ck]lff ;+sng
• lk|6]i6 tyf kf]i6 6]i6</td><td>@ ;];g</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>hDdf</td><td>!% ;];g</td></tr>
</table>

४. तालिम कार्यान्वयन कार्यविधि

क. तालिमको अवधि

यो तालिम पाँच दिन अवधिको हुनेछ । पाँचै दिन आमने सामने पद्धतीबाट शैक्षिक तालिम केन्द्र मार्फत तालिम सञ्चालन हुनेछ । प्रति दिन तिन सत्रका दरले पाँच दिन अबधिमा १५ ओटा सेसनहरु सञ्चालन हुनेछन । प्रति सेसन एक घण्टा ३० मिनेटको हुनेछ ।

ख. तालिमको लक्षित समूह

यस तालिमको लक्षित समूह संस्थागत विद्यालयमा माध्यमिक तहमा अध्यापनरत शिक्षकहरु हुनेछन् । सहभागी छनोटका लागि शैक्षिक तालिम केन्द्रले सम्बन्धित जिल्ला शिक्षा कार्यालय, संस्थागत विद्यालय संग सम्बन्धित संघसंस्थाहरुसँग सहकार्य गर्नेछ ।

ग. तालिम पाठ्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रिया

- संस्थागत विद्यालयका शिक्षकहरुका लागि तालिम कार्यक्रम शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रबाट स्वीकृत पाठ्यक्रमका आधारमा हुनेछ ।
- शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रबाट स्वीकृत पाठ्यक्रमको २०∞ अर्थात ३ सेसनसम्म विषयबस्तु शैक्षिक तालिम केन्द्रले स्थानिय सरोकारवालाहरुको परामर्शमा परिमार्जन तथा समायोजन गर्न सक्नेछ .
- शैक्षिक तालिम केन्द्रले स्थानीय आवश्यकता अनुसार ५ दिनको छुट्टै तालिम पाठ्यक्रम विकास गर्न सक्ने छ । यसरी विकास गरिएको पाठ्यक्रम शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रबाट स्वीकृत गराएर मात्र तालिम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

घ. तालिम सहजीकरण

- शैक्षिक तालिम केन्द्र वा अगुवा स्रोतकेन्द्रका विषय विज्ञ प्रशिक्षक वा रोष्टर प्रशिक्षकबाट तालिम सेसन सहजीकरण गरिने छ । रोष्टर प्रशिक्षक छनोट गर्दा शिक्षकको पेसागत विकास प्रारुप, २०७२ ले तोकेको आधार पुरा गरेको व्यक्ति हुनुपर्दछ । प्रशिक्षक व्यवस्थापनका लागि स्थानीय आवश्यकता र परिवेश अनुसार संस्थागत विद्यालय संग सम्बन्धित संघसंस्थाहरुसँग सहकार्य गर्न सकिनेछ ।
- तालिमका सेसन सहजीकरण गर्दा सकेसम्म सूचना तथा सञ्चाार प्रविधिलाई अधिकतम उपयोग गर्नु पर्नेछ ।
- तालिमका लागि आबश्यक पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक, शिक्षक निर्देशिका तथा अन्य सामग्रीहरु तालिम सञ्चालन अगावै व्यबस्था गर्नुपर्नेछ ।
- सिकाइ सहजीकरणका विधि तथा सुचना प्रविधिलाई पाठ्यक्रमका विषयगत विषयबस्तुसंग आबद्ध गरेर मात्र प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।
- Web 2.0 tools को बारेमा सहजीकरण गर्दा सहभागीको स्तर, पाठ्यक्रमका विषयगत विषयबस्तु र सान्दर्भिकता अनुसार उपयोगी साधन प्रशिक्षकले पहिचान गरी प्रयोगात्मक अभ्यास गराउनु पर्नेछ ।
- तालिम सञ्चालन गर्दा सामान्यतया सहभागी शिक्षकका माग र आवश्यकतालाई ध्यान दि“दै आवश्यकताअनुसार देहायबमोजिमका विधि वा बहुविधि उपयोग गर्न सकिने छ :
  - ✓ प्रदर्शन तथा नमुना अभ्यास शिक्षण विधि
  - ✓ अन्तरक्रिया विधि
  - ✓ छलफल तथा समूह कार्य विधि

- ✓ परियोजना कार्य विधि
- ✓ अवलोकन विधि
- ✓ मामला अध्ययन
- ✓ समस्या समाधान र स्वअध्ययन विधि
- ✓ खेल विधि
- ✓ समूह शिक्षण विधि

५. तालिम मूल्यांकन

क. यस तालिममा सहभागी शिक्षकहरुको मूल्याङ्कन निरन्तर रुपमा उनीहरुले तालिमका दौरान निभाएको भूमिका, सान्दर्भिक जागरुकता र तालिममा सहभागिता र दैनिक उपस्थितिका आधारमा गरिनेछ । छलफल, समुह कार्य र प्रस्तुतिका साथै प्रिटेष्ट तथा पोष्टटेष्ट पनि मूल्याङ्कनका आधार हुनेछन् ।

ख. सहभागी शिक्षकहरुलाई तालिम प्रश्चात तालिम सम्पन्नताको प्रमाणपत्र प्रदान गरिनेछ ।

६. कार्ययोजना तथा प्रतिबद्धता

क. सहभागीहरुले तालिम अवधिमा सिकेका ज्ञान तथा सीपको आधारमा विद्यालयमा गई प्रयोग गर्न सकिने कम्तिमा पाँच ओटा कार्यको कार्ययोजना बनाइ प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।

क.स.	क्रियाकलाप	किन	कहिले	कसरी	कैफियत
१					
२					
३					
४					
५					

ख. तालिम अवधिमा निर्माण गरिएका पाठयोजना समेत कार्ययोजनामा आबद्ध गरी कक्षा शिक्षण गर्नुपनेछ ।

ग. सहभागीहरुले कार्ययोजना बमोजिमका सुधारहरु गर्ने प्रतिबद्धता शैक्षिक तालिम केन्द्र समक्ष गर्नु पर्नेछ ।

घ. शिक्षकले जाहेर गरेको प्रतिबद्धता शैक्षिक तालिम केन्द्रले विद्यालयलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ ।

ΩΩΩ